

Dr. Sziklay Júlia: Az információszabadság, mint közszolgáltatás

Bevezető

Egy uniós pályázat kapcsán vetődött fel az az elméleti és gyakorlati aspektusokat egyaránt érintő kérdés, hogy a közérdekű adatok közzététele, illetve az erre vonatkozó tájékoztatás közszolgáltatásnak minősül-e?

A válaszadást nehezíti, hogy a közszolgáltatásnak többféle definíciója létezik:

Legtágabb értelmezésben a közszolgáltatások felölik mindazon szolgáltatásokat, amelyeket az állam nyújt az állampolgároknak, mint jogalanyoknak, így e körbe tartozik a törvényhozás, az igazságszolgáltatás és a bűnüldöző tevékenység is.

A szűkebb értelmezés szerint közszolgáltatás mindazon – állami vagy magánszemélyek által nyújtott – szolgáltatás, amely a lakosok széles körének nyújt valamilyen ellátást, és nem minősül az állam egyoldalú, közhatalmi aktusának.

Hétköznapi szóhasználatban: minden olyan szolgáltatás, ami az emberek közös érdekét, folyamatos szükségleteinek ellátását szolgálja és ezek működtetésért, biztosításáért az állam, illetve valamilyen állami szerv vagy a helyi önkormányzat felelős.

A szakirodalomban mindenhol idézett, Hoffman István-féle definíció szerint a „legfontosabb közszolgáltatások az egyes országok alkotmányjaiban manifesztálódnak alapjogként. A szolgáltatást az államjogi úton, meghatározott eljárás keretében minősíti közszolgáltatásnak, s ezt a szolgáltatást az állam nyújtja, finanszírozza vagy szabályozza... ugyanakkor nem foglalják magukba az állam közhatalom birtokában ellátott tevékenységét.”¹

Jogi megközelítés

A tételes jog és a jogtudomány szintén többféle módon értelmezi és határozza meg a közszolgáltatást. Nincs egységes definíció, ehelyett jogszabályi rendelkezésekre tudunk csak támaszkodni, így például a 2011. évi CXCV. törvény egésze a köznevelési szolgáltatást, 1993. évi III. törvény II., III. és IV. fejezete a pénzügyi, természetbeni ellátásokat és a személyes jellegű szolgáltatásokat nevesíti ilyenek.

Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény 3/A. § (1) bekezdése alapján: „Közfeladat a jogszabályban meghatározott állami vagy önkormányzati feladat.”

A helyi közszolgáltatás információs rendszerről szóló 73/2018. (IV. 20.) Korm. rendelet 1. § 3. pontja alapján a helyi közszolgáltatás: törvényben meghatározott helyi közügy, valamint helyben biztosítható közfeladat.

Szintén fontos rendelkezés, hogy a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény szervei hatálya kiterjed a helyi önkormányzatokra, kormányzati közigazgatási szervekre valamint a 2. §-ban az egyéb nevesített szervek között a NAIH-ra is.

Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény a közérdekű adatok szolgáltatását a közfeladatot ellátó szerv/személy kötelezettségévé teszi a közérdekű adatok „kiszolgáltatását”:

¹ in.: Hoffman István: Önkormányzati közszolgáltatások szervezése és igazgatása. ELTE Eötvös Kiadó, 2009

32. § A közfeladatot ellátó szerv a feladatkörébe tartozó ügyekben - így különösen az állami és önkormányzati költségvetésre és annak végrehajtására, az állami és önkormányzati vagyon kezelésére, a közpénzek felhasználására és az erre kötött szerződésekre, a piaci szereplők, a magánszervezetek és -személyek részére különleges vagy kizárólagos jogok biztosítására vonatkozóan - köteles elősegíteni és biztosítani a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.

26. § (1) Az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervnek vagy személynek (a továbbiakban együtt: közfeladatot ellátó szerv) lehetővé kell tennie, hogy a kezelésében lévő közérdekű adatot és közérdekből nyilvános adatot - az e törvényben meghatározott kivételekkel - erre irányuló igény alapján bárki megismerhesse.

33. § (1) Az e törvény alapján kötelezően közzéteendő közérdekű adatokat internetes honlapon, digitális formában, bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, kinyomtatható és részleteiben is adatvesztés és -torzulás nélkül kimásolható módon, a betekintés, a letöltés, a nyomtatás, a kimásolás és a hálózati adatátvitel szempontjából is díjmentesen kell hozzáférhetővé tenni (a továbbiakban: elektronikus közzététel)

29. § (1) A közérdekű adat megismerésére irányuló igénynek az adatot kezelő közfeladatot ellátó szerv az igény beérkezését követő legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 15 napon belül tesz eleget.

A fentiek alapján egy alkotmányos alapjog gyakorlásáról szóló törvény a kötelezetti körbe tartozó közfeladatot ellátó szervek és személyek nevesített kötelezettségévé teszi, hogy a polgárok részére egyfajta információs közszolgáltatást lássanak el. A kötelezettség elmulasztását vagy nem megfelelő teljesítését a törvény szankcionálja.

Konklúzió

A közérdekű adatok szolgáltatásának közszolgáltatásként való értelmezése jól illeszkedik a XIX. század közepétől megjelenő fejlődési trendbe, mely a közigazgatás bővülő szolgáltatás-szervezői feladatait mind a humán, mind az infrastrukturális közszolgáltatások terén ún. „szolgáltató közigazgatásként” (Forstthoff) írja le. Az információs szabadság biztosítása nem feltétlenül függ össze az állam „közhatalom gyakorlásával” (lásd Hoffman-féle definíció), sokkal inkább egy olyan alkotmányos joggyakorlás biztosításával, melynek közvetlen gazdasági haszna is sok esetben egyértelmű (elég, ha a nyilvánosság korrupció-elleni szerepére gondolunk).

A szolgáltató állam-féle felfogásba és az állampolgár-barát közigazgatás feladatainak újragondolásába az információra vonatkozó közszolgáltatás jól beleilleszthető, hiszen az ilyen „governance jellegű modellek” az igénybevevőre nem, mint fogyasztóra (consumer), hanem mint állampolgárra (citizen) tekintenek.

Forrás:

https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ykc78gGb1GgJ:https://szefakademia.hu/wp-content/uploads/hoffman_kozszolgaltatas_szef.pptx+&cd=3&hl=hu&ct=clnk&gl=hu&client=firefox-b-d

Hoffman István: Önkormányzati közszolgáltatások szervezése és igazgatása. ELTE Eötvös Kiadó, 2009

2019.május 02.